

Кошкалда Ірина

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім.В.В.Докучаєва
м. Харків, Україна

Князь Олександр

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім.В.В.Докучаєва
м. Харків, Україна

Iryna Koshkald

Doctor of Economic Sciences, Professor
Head of the Department of Land Administration and Cadastre
Dokuchayev Kharkiv National Agrarian University
Kharkiv, Ukraine

Oleksandr Kniaz

PhD (Economics), Docent
Associate Professor of the Department of Land Administration and Cadastre
Dokuchayev Kharkiv National Agrarian University
Kharkiv, Ukraine

РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ГОСПОДАРЮЮЧИХ СУБ'ЄКТІВ В УМОВАХ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД THE ROLE OF AGRICULTURAL BUSINESS ENTITY IN THE CONDITIONS OF CREATING OF UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES

До початку набуття Україною статусу незалежної держави сільськогосподарські господарюючі суб'єкти мали порівняно добре розвинуту виробничу й соціальну базу, яка забезпечувала в перше чергу трудову зайнятість населення та дозволяла утримувати сільську соціальну інфраструктуру.

Після реформування аграрного сектору економіки майно сільськогосподарських господарюючих суб'єктів було приватизовано, шляхом передачі у приватну власність їх членам. Об'єкти соціальної сфери села, які перебували на утриманні підприємств, до приватизації не залучалися, а були передані до сільських рад на їх утримання. Здебільшого сільські ради не мали достатньо коштів на забезпечення діяльності цих об'єктів, більша частина яких припинила функціонування, а решта не повністю відповідала своєму призначенню.

Одним із шляхів вирішення даної проблеми може бути сприяння створенню об'єднаних територіальних громад (ОТГ) при умові стабільної роботи сільськогосподарського господарюючого суб'єкта, розташованого на її території.

На сьогодні, сільськогосподарські господарюючі суб'єкти розпоряджаються власним майном або майном одержаним в оренду і їхня діяльність, в основному, зосереджена на виробництві сільськогосподарської продукції. А отже, об'єкти соціальної сфери, здебільшого, залишаються поза увагою, що зумовлює низький рівень розвитку сільських територій і як наслідок непривабливість їх для проживання. Сільськогосподарські господарюючі суб'єкти впливають на розвиток територіальної громади де вони зареєстровані, оскільки їх ефективна діяльність передбачає створення робочих місць та наповнення бюджету ОТГ. В даному контексті важливо зазначити, що основними цілями ОТГ є зміцнення економічних можливостей громади і підвищення якості життя її мешканців.

З 2015 по 2018 роки в Україні створено 878 ОТГ. До складу цих ОТГ увійшло більше 4000 колишніх місцевих рад. 9 млн людей проживають на території ОТГ. Місцеві бюджети

за останні роки зросли на 165,4 млрд грн: з 68,6 млрд в 2014 р. до 234 млрд грн в 2018 р. У 2018 році об'єднані громади отримали у комунальну власність майже 1,5 млн га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів [1]. А тому для сприяння ефективному об'єднанню територіальних громад необхідно запроваджувати правильну науково обгрунтовану державну політику.

Зарубіжні дослідники проводять порівняльний аналіз двох моделей – сільськогосподарської та моделі розвитку сільських територій [2]. У першій моделі, сільськогосподарській, головну роль відіграють працівники сільського господарства. Від їх активності залежить життєздатність сільських територій і сільське господарство як головна функція села. Друга модель, розвитку сільських територій, значно розширена: в ній представлено різні функції сільських територій.

Класична концепція політики розвитку сільських територій, яка була поширена в післявоєнній Європі, мала вигляд моделі «зверху вниз» (екзогенна), на основі індустріалізації, економії від масштабу і концентрації [3]. Головним завданням політики «зверху вниз» було подолання сільських відмінностей шляхом модернізації інфраструктури. Згодом ця модель була піддана критиці, оскільки вона залежить від субсидій і програмних рішень віддалених державних установ. Замість цього підходу багато хто виступав за підхід «знизу вгору» (ендогенний), заснований на припущенні, що конкретні ресурси територій – природні, людські та культурні – відіграють ключову роль в його розвитку.

Модель «знизу вгору» в основному стосується мобілізації місцевих ресурсів та активів. Основні положення цієї політики сільського розвитку спрямовані на забезпечення конкурентоспроможності сільських територій та раціональне використання наявних ресурсів за рахунок інвестицій причому за участі всіх рівнів влади та різних місцевих зацікавлених сторін (державні, приватні, благодійні). Варто зазначити, що дана модель враховує всі складові сталого розвитку, а саме: економічну, екологічну та соціальну.

З огляду на вище викладене, можна зробити висновок, що вирішення проблеми розвитку сільських територій передбачає поєднання роботи всіх рівнів влади. Звичайно самі по собі ОТГ не можуть бути запорукою розвитку сільських територій проте вони є однією із досить важливих ланок системи управління сталим розвитком на селі. Наявний потенціал сільських територій здатний забезпечити формування нових, в тому числі несільськогосподарських, видів економічної діяльності, зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та підвищення як її якості, так і процесів виробництва.

Успішний розвиток сільськогосподарських господарюючих суб'єктів на території ОТГ передбачає наповнення бюджету громади. Як наслідок, буде: проводитися фінансування заходів спрямованих на соціальний розвиток ОТГ, модернізацію та покращення виробничої інфраструктури; забезпечення створення нових робочих місць. Результатом такої співпраці буде сформована стратегія оптимізації та економії енергоресурсів, зниження рівня безробіття в ОТГ та збільшення кількості діючих і новостворених сільськогосподарських господарюючих суб'єктів, що позитивно вплине на подальший розвиток об'єднаних територіальних громад. Також буде розвиватися інфраструктура та поліпшуватися благоустрій територій, буде підвищуватися рівень надання послуг населенню та диверсифікація виробництва відповідно до потреб ринку тощо.

Перелік використаних джерел:

1. Децентралізація дає можливості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/about>
2. Baldock D., Dwyer J., Lowe P., Petersen J.-E., Ward N. The nature of rural development: towards a sustainable integrated rural Policy in Europe. 2001. URL: http://assets.wwf.org.uk/downloads/nord_report_europe01.pdf
3. Колесников В.І. Модель державної політики розвитку сільських територій України в умовах євроінтеграційних процесів // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки», 2015. – Випуск 11. – Частина 1. – С.111-114.